

MAGYAR MOLNÁROK LAPJA

2. ELPÖLDI ELOPIZETESI ÁRAK:

1942 JANUÁR 1-TOL:

EGY ÉVRE 20.- P. FÉLÉVRE 10.- P. NEGYEDÉVRE 5.- P.

Kisírdetések ára: a kisírdetési rovatban előfizetők részére egy szó egyszeri közlése 10 fillér, vastag betűkkel 20 fillér. A legkisebb hirdetés (10 szóig) egy pengő. A hirdetés díjak előre fizetendők.

FOSZTERKESZTŐ:

DR. KARÁCSON JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, V., KATONA JÓZSEF-UTCA 14.

TELEFONSZÁM: 118-489

Magyar királyi postakártyaképesítési eszközárak száma: 17 450

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

Aki a lapot az előfizetés lejártá előtt 8 nappal írásban nem mondja le, annak megrendelése ugyanolyan időre meghosszabbítottnak tekintetik, mint az előző megrendelése szolgált.

Nagy írdetések ára: egy hatoldalas (35 mm széles) milliméteres egyszeri beiktatása 20 fillér. Szélesvevő oldalon (75 milliméter széles) 60 fillér. A hirdetések tartalmáért nem vállalunk felelősséget.

A malmok szerepe a magyar mezőgazdaságban

Írta: Dr. Karácson Jenő.

(Befejezés.)

Ez az adóemelés évenként sok millió pengő olyan jövedelmet jelent, melyet a kormány a mezőgazdaság megsegítésére és a búzakivitel támogatására fordított. A behajtás teljesen a malomiparon keresztül történik, annak minden terhével, költségével és óriási munkájával egyetemben. *Ismét a magyar malomipar volt az, mely ennek a mezőgazdaság megsegítésére szolgáló óriási összegnek zökkenésmentes behajtását lehetővé tette és népszerűtlenségéért az ódiomat vállalta.* A minimális búzaárak rendszere napjainkban is (1940!) hatályban van, bár a mai kötött forgalom mellett, amikor a minimális búzaárak egyúttal a legmagasabbak is, nincs nagy jelentősége.

A mostani háború kitörése a malomipart újlag nagy feladatok elé állította. Az idei (1940) rossz termés — mely bár elsősorban a mezőgazdaságot sújtja — teljes súlyával nehezíti a malomiparra is. Az a sok megszorító rendelkezés, mely a közellátás biztosítását célozza, ismét és teljességgel csak a malomiparon keresztül valósítható meg. A malomiparra fokozott munkát, ellenőrzést és felelősséget hárít.

Ha megfelelő kormányintézkedések és a háború kitörése következtében a magyar mezőgazdaságról és malomiparról egyelőre el is hátráltak a világ búzaválságának következményei, nem ringathatjuk magunkat abban a reményben, hogy a háború befejezte után ez a kérdés nem válik újból aktuálissá. A világ búzakeresletét olyan nagyok, amilyet még eddig nem jegyezett fel a történelem. Ha ezek a készletek egyszer rászabadulnak a világra, katasztrófát fogunk előidézni minden búzafelhasználó országban. Hogy mi sem vonhatjuk ki magunkat ennek hatása alól, több mint bizonyos.

Még abban az esetben sem, ha az új európai rend, melynek körvonalait is csak homályosan láthatjuk, bekövetkezik. Abban az óriási versenyben, mely a búzafelhasználó helyek között terjed, feltétlenül számíthatunk ugyan a baráti német és olasz nemzet segítségére, de csak abban az esetben, ha a búzáink minősége szempontjából is felveheti a versenyt minden más búzával.

A magyar mezőgazdaság a jövőben sem nélkülözheti búzakeresletét, melynek takarmánylisztjét és korpáját, tehát *mi a jövő búzaexportját csak liszt alakjában tudjuk elképzelni.* Minden egyéb nemzetgazdasági előnytől eltekintve *ez elsősorban a mezőgazdaság életbevágó, nélkülözhetetlen, elsőrendű érdeke.* Lehetetlenség az állattenyésztés, az állatkivitel, ha a magyar mezőgazdaságnak drága pénzért külföldről kell takarmány szükséglete nagy részét beszereznie.

Hogy a malomipar új európai piacokat szerezhesen és az eddigieket megtarthassa, fokozott mértékben kell áttérnünk a *minőségi termelésre.* Ez abban az esetben is életérdeke a magyar mezőgazdaságnak, ha búzafelhasználó szemes alakban fogja exportálni.

Ezen a téren az utóbbi években óriási haladás történt. De még mindig nem elég. Tudvaló, hogy liszt kivitelünk visszaesésében nem kis szerepük volt azoknak a panaszoknak, melyek a magyar liszt minősége ellen hangzóttak el. A panaszokról nem tehet a malomipar. De a mezőgazdaság sem okolható az okért teljes mértékben. Lisztünk minőségi válságának egyik fő oka a sütőiparban világszerte bekövetkezett forradali átalakulásban rejlik. Ez az átalakulás: a gépmunkára való áttérés, a rezsi költségek világszerte való emelkedése és az éjjeli munka megszüntetése.

A gépek teljes térhódítása és az éjjeli munka megszüntetése folytán a munkaidő nagymértékben való megrövidülése arra kényszerítette a sütőipart, hogy olyan nyersanyagot külasson fel és használjon, mely elsősorban és főként összetételének és minőségének állandóságában garanciát nyújt arra, hogy az egy bizonyos feldolgozási rendszerre beállított üzem munkája állandóan, de legalább is hosszú heteken, hónapokon át zavartalanul folytatható legyen s termékeivel a piacon perenyi pontossággal és a megszokott minőségekkel tudjon megjelenni. Ezen az egyforma minőségen és megbízhatóságon alapul az amerikai lisztek általános elterjedése és a liszt nyersanyagának, a búzáknak minden más búzával szemben tapasztalt értékelése. Ilyen lisztet azonban a magyar ma-

lomipar sem a múltban, sem a jelenben nem szállíthat, mert nem áll rendelkezésre az ehhez szükséges állandó külső és belső tulajdonságokkal bíró búza.

Ebből következik, hogy a magyar búza megfelelő értékesítésének kérdése másképp, mint a minőség megjavítása révén a jövőben sem oldható meg kielégítő módon. Olyan standardbúzákat kell kitermelnünk tehát, amelyet mintaküldözgetések, kifogásolások és vitaközlések nélkül hozhatunk a piacra. Teljesen oly módon, mint ez a Manitoba-búzákkal történik.

Ez pedig csak a termelő gazda, a malom a kereskedő és a sütőipar teljes együttműködése útján történhetik. Csak a malom, a kereskedő és a sütő mutathatja meg a mezőgazdaságnak a haladás útját. Azt az utat, melyet a mezőgazdaságnak követnie kell, hogy a nagy célt elérhesse. Itt így kapcsolódik bele újból és még szorosabban a magyar malomipar a mezőgazdaságba!

De a jobb búzaminőség még mindig nem elég. A gazda nem tud megélni a dícséretből és vállvergetésből. Tehát a *menyiségi termelés* is elengedhetetlen. Nem áll, hogy a kettő együtt meg nem valósítható, hogy ellentétben áll egymással. Izenis állítjuk, hogy a bőtermészet és a kiválóan jó minőséget egy búzafajtában egyesíteni lehet. Ebből a szempontból Schriebeaux-ra, a párisi Genetikai Intézet igazgatójára, a világhírű szakudósra hivatkozunk. Valamint a hazai tudományos vizsgálatok eredményére.

Hogy ezidő szerint még hátrányban vagyunk ebben a tekintetben az amerikai búzatermő államokkal szemben, az nem ok arra, hogy lassítsunk az iramon. Ellenkezőleg! Fokozni kell az iramot. Ebből a szempontból a magyar malomiparnak állandóan résen kell állnia és tapasztalatainak gazdag tárházát, tu-

dományos kísérleteinek eredményeit, tanácsait és útmutatásait a mezőgazdaság rendelkezésére kell bocsátania. At kell vennie azonkívül az állandó serkentő és buzdító hálátlan szerepét is, mely a célt egyetlen pillanatra sem téveszti szem elől. Megállásnak, ellankadásnak e téren nincs helye. Idézem Széchenyi Istvánunk klasszikus mondását „Hitel” című művéből: „Csak azt ne mondjuk, hogy más nemzetekkel a konkurenciát nem állhatjuk ki, hanem hogy több s jobb termékek kitermesztése, könnyebb kommunikáció, s a portékák beesesebbre változása végett legkisebbet sem teszünk s csak azt várjuk, hogy a galamb süve repüljön a szánkba.”

Az bizonyosnak látszik, hogy a magyar mezőgazdaságnak és a magyar malomiparnak a közeljövő Európájában nagy szerep jut majd. A jövő körvonalai már kezdenek kibontakozni. Európát a német lángész és az olasz tettérő egy nagy gazdasági egységgé fogják átalakítani. Ez a nagy gazdasági egység az első időkben valószínűleg önállóságra lesz utalva. Később pedig törekedni fog arra. Nincs még egy olyan állama Európának, melyben az éghajlati és agrológiai viszonyok kedvezőbbek volna a valóban elsőrendű minőségi és nagyhozamú standardbúza kitenyésztésére és termelésére, mint hazánk. Olyan sokat pedig, hogy az önállóságra törekvő Nagyeurópa maradéktalanul ne tudja felvenni, nem tudunk termelni.

Nagyeurópa eszméje gigantikus. Az emberiség még sohasem próbálkozott ennél nagyobb és nehezebb problémával. Megvalósítása a háború kimenetelétől függetlenül, új irányt fog szabni az emberiség fejlődésének és elsősorban az európai népek sorsának. Ebben az új Európában olyan értékmérők lesznek, amelyekről eddig alig volt fogalmunk. Az elhangzott illetékes nyilatkozatokból tudjuk, hogy az új gazdasági rend nem az arany jegyében fog megszületni.

A boldogabb jövőben a magyar búza és a magyar liszt, a magyar mezőgazdaság és a magyar malomipar fáradozásának gyümölcse lesz az igazi arany.

Az adókvetésnél kötelező az érdekképviseletek meghallgatása

F. é. február 20-án megjelent 8. lapszámunkban megírtuk, hogy a jövedelem- és vagyoniadó, valamint az általános kereseti adó kvetése tárgyában a m. kir. pénzügyminiszter az idén is kibocsátotta szokásos évi rendeletét.

A rendelet 27. §-ának (2) pontja egyebek között azt is elrendeli, hogy:

„Az adókvetési munkálatok irányítása során a pénzügyigazgatóság kiküldötték, valamint a m. kir. adóhivatalok nagy gondot fordítsanak arra, hogy az összeíró közegek az érdekképviseletekkel való tárgyalásokra vonatkozó rendelkezéseket minden körülmények között betartsák.”

Az érdekképviseletek bevonására vonatkozó rendelkezéseket a 300/1927. P. M. számú Hivatalos Összeállítás (H. Ö.) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 30.000/1927. P. M. sz. utasítás tartalmazza. Utóbbi a 29. §. (1)–(8) bekezdéseiben rendelkezik az érdekképviseletek bevonásának módjáról és azokról a körülményekről, amelyeket az érdekképviseletek bevonásával kell lehetőleg eldönteni. — Így tüzetesen és részletesen kell lefolytatni az érdekképviseletekkel azt, vajjon valamely szakmában a bruttó forgalomnak hány százaléka volt házonként elérhető a tárgyévben. Ugyancsak az érdekképviseletek bevonásával kell megemteni az egy- és ugyanazon szakmához tartozók rangsorozását és jövedelmegemlési csoportosítását is.

Természetesen ezek a mai is hatályban levő rendelkezések a molnár- és darálóiparra is vonatkoznak.

Most már az érdekelteket malmok érdekeiben áll, hogy az adókvetés során, helyesebben azokat megelőzőleg gondoskodjanak arról, hogy az illetékes adóhivatalok a malmi érdekképviseletektől a malmok kereseti viszonyaira vonatkozólag véleményt, illetve felvilágosítást kérjenek.

Az érdekképviseleteknek pedig igen fontos kötelességük, hogy az adókvetés során mindazt a befolyást és segítséget érvényesítsék az adózó képviseltek érdekeiben, amelyet a törvény számukra lehetővé tesz. Hogy számos mást ne említsünk, ez a körülmény is a megyei kirendeltségek felállításának és megszervezésének szükségessége mellett szól, mert egyéb érdekképviseleti ténykedésekről ezúttal nem beszélve, csak a helyi viszonyokkal teljesen ismerős kirendeltségi vezetők vannak abban a helyzetben,

hogy helyi ismereteiket az adózó szövetségi tagok érdekeiben, személyes és szóbeli tárgyalások útján érvényesíthessék. Ezt központilag, vagy központi kiküldött útján végezni nem lehet.

Az iparúzéshez szükséges szakképzettség megszerzésének megkönnyítése a Kárpátalján

A m. kir. iparügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, melynek értelmében Kárpátalján — az elsődüben fontos ipari munka elvégzésének érdekében — az iparjogositványok elnyeréséhez szükséges szakképzettség megszerzésére átmenetileg lényeges könnyítéseket engedélyez.

Igy a rendeletben felsorolt — képesítéshez kötött — iparok gyakorlására olyan személy is kaphat iparigazolványt, illetve iparendélyt, aki az ipari jogszabályokban meghatározott szakképzettség kimutatni nem tudja, azt azonban, hogy az általa üzni kívánt ipar gyakorlásához a helyi viszonyok között nélkülözhetetlenül szükséges gyakorlati ismeretekkel és szakmabeli készséggel rendelkezik, gyakorlati vizsgálat sikeres letételével igazolja és az iparigazolvány, illetve iparendély kiadásának a jogszabályokban megállapított egyéb feltételeit ugyancsak igazolja.

A gyakorlati vizsgálatra bocsátás iránti kérelmet legkésőbb 1943 november 15-ig kell előterjeszteni. (15.500/1943. Ip. M. sz. B. K. 1943. márc. 7. 54. sz.)

A rendelet szerint a molnár (daráló) ipar is azok közé a képesítéshez kötött iparok közé tartozik, amelyekre a rendelet a fentemlített könnyítést engedélyezi. Ezért a magyar molnár- és darálóipar aggodalommal látja, hogy a Kárpátalján is túlméretezett malom-, de főként darálóipar esetén még fokozottabb mértékben lesz kitéve a kontárok ostromának és az iparágat annyira megbénító malom-, de különösen darálóalapítási láznak. A vizsgálatok momentum egyedül csupán a malmi zártszámban rendezetben rejlik, amely még szakképzett egyén malom-, illetve daráló alapítását is előzetes iparügyi miniszteri engedélyhez köti. Így remélhető, hogy ennek a rendelkezésnek fékező hatása a legmesszebbmenetben érvényesülni fog a felesleges szakképzetlenség és így közgazdaságilag káros malom- és darálóalapítási törekvésekkel szemben.

Az őrleménykeverés kötelező időtartamának előírása

A zalaegerszegi forgalmi adóhivatal 982/1943. számú körlevelét küldött a zalavármegyei malmokhoz, amelyben — egyéb hasznos és szükséges tudnivalók és utasítások között — az utolsó bekezdés utolsó mondatában a következő utasítást írja elő a malmok részére:

„Az őrlemények bekeverésének a szerszámokról való levétele után *legkésőbb egy órával* meg kell történnie.”

A körlevélben nem találunk felvilágosítást arra nézve, hogy a Hivatal ezt az előírást milyen jogszabály alapján eszközölte? Nézzük tehát, vajon az őrletek elkészítésének módjára és időtartamára vonatkozólag mit ír elő az 1942 július 1-én hatályba lépett 500/1942. P. M. számú rendelet?

Az 50. §. (5) bekezdése szerint:

„A malmokban a gabonát a napi őrlekedéssel egyháromdrésznél kisebb őrletekben nem szabad felőrölni. A pénzügyigazgatóság a forgalmi adóhivatal indokolt előterjesztése alapján és a malom műszaki berendezésének figyelembevételével állapítja meg azt a leghosszabb időt, amely időtartam alatt a malomban egy-egy őrletet be kell fejezni s el kell számolni. Egy-egy őrletet a kizárólagos kereskedelmi őrle és a nagyobbforgalmú vegyesőrle malmokban általában 5 naponként a többi vegyesőrle és az összes kizárólagos csereőrle malmokban pedig általában kétnaponként kell befejezni és elszámolni. A pénzügyigazgatóság az őrletek elszámolására indokolt esetben hosszabb időt is engedélyezhet.”

Az 51. §. (1) bekezdése pedig az alábbiakat rendel:

„Az őrleményraktárkönyv bevételi oldalára az időpont és az őrlet számának megjelölésével az őrle befejezése után azonnal fajtánként be kell vezetni az őrle könyv alapján az egyes őrletekből nyert kész-őrlemények teljes súlyát, illetve a raktári osztályozással vagy keveréssel előállított, esetleg bármely más címen szerzett őrlemények súlyát is.”

Végül az 50. §. (3) bekezdésének utolsó mondata szerint:

„Ha az őrletet bármi okból (új őrlet megkezdése vagy hosszabb üzemzsinet miatt) megszakítják, a megszakítás időpontját, valamint a megszakítás időpontjától felőrölt gabona és az addig már kiőrölt őrlemények súlyát, végül önműködő mérleg használatával a megszakításkor mutatózó mérlegszámot az őrle könyvben fel kell tüntetni.”

Ez minden, amit az 500/1942. P. M. számú rendeletben az őrletek elkészítésének időtartamáról, illetve elkönyveléséről és könyvelési elszámolásáról található. De sehol egy szóval sincs előírva az az időtartam, amelyen belül a szerszámokról való levétel után az őrlemények bekeverésének meg kell történnie. Hogy ilyen előírásnak műszaki szempontból sem lehetősége, sem pedig értelme nem volna a következő indokok mutatják ki:

Bár az őrle és a keverés két, egymástól rendszerint elkülönített folyamat, mégsem lehet azt állítani, hogy egy őrlet a keverés megejtése és befejezése előtt elkészült volna. A keverés tehát az őrle folyamat kiegészítő, befejező része. Mindaddig, amíg a keverés be nem fejeztetik, az egyes őrlemények fajtáját és súlyát nem lehet részletezni s így az őrleményraktárkönyvbe sem bevezetni. A rendeletek azonban az őrlet teljes befejezésének határidejét állapítják meg és nem állapítanak meg azon belül határidőt az őrle egyes fázisaira, aminek a befejezés szempontjából a keverés is tekintendő.

Az őrle műveletet nem ismerők számára írjuk: Ne tessék valami meg nem engedett, vagy pancosolási folyamatra gondolni, amikor lisztkeverésről írunk. A búza sokféle őrle műveleten, sok malomgépen, hengeren, daratisztítón, derecstisztítón, szitán és követőn megy keresztül. Az őrlemények sokféle csövön, többnyire egymástól elkülönítve folynak le a tartályokba, vagy visszaöntéses malmokban a zsákokba. Ezt a sokféle lisztet, őrleményt megfelelően kell egymással keverni, hogy a malom lisztjellegei előálljanak. A malomra nézve pedig békeidőben is életkérdés, hogy egyes lisztjellegei — úgy külső, mint belső tulajdonságait illetően — állandóan egyenlők legyenek. A malom tehát ú. n. *standardtípusokra törekszik*, hogy minden vevője, minden sütőmester tudja, hogy az X. malom pl. 4-es számú lisztjélől milyen szint és milyen egyéb tulajdonságokat várhat. A lisztkeverést és a lisztosztályozást nagyobb malmokban a lisztosztályozók végzik. Kisebb malmokban a főmolnár, vagy az almolnár. A lisztosztályozás és a lisztkeverés nagy tudást és tapasztalatot igénylő, egyik legfontosabb művelete minden malomnak. A mai kivételes időkben a lisztosztályozás és keverés *semmit sem veszített fontosságából*. Nemcsak az egyes lisztjellegek kiaknázási százaléka van ugyanis pontosan előírva, hanem a jellegek *színe* is, amelyeknél világosabb, vagy sötétebb színűk a megállapított lisztjellegeknek nem lehet. Az osztályozásnál és keverésnél tehát a mai időkben az a főcél, hogy az egyes lisztjellegek úgy mennyiségileg, mint színbelileg a szigorú előírásoknak megfeleljenek. Ez pedig nem könnyű feladat, mert a malom ma azt a búzát kénytelen felőrölni, amelyet éppen kap, készletei snicsenek s így nem áll módjában a megöröndő búzát már előzetesen akként keverni, az egyes búza-

fajokat és minőségeket akként összeállítani, hogy azok megöröléséből a legjobb liszteredményeket kapja meg.

A malom ilyen körülmények között gyakran két-három őrlet őrleményeit is kénytelen mindaddig keveretlenül hagyni, amíg csak egy következő őrlet jobb eredményének igénybevételével a jellegelőírásoknak — úgy mennyiség, mint szín szempontjából — eleget tehet. Ettől eltekintve a finomlisztek bekeverése általában nem is történhetik meg mindaddig, amíg csak az EB liszt színhatárát előzőleg el nem érik. Azonkívül egyes őrleteknél akként kell manipulálni, hogy a jobb búzák EB-jéhez esetleg hozzáveszik az előző őrlet rosszabb búzájának hátsó lisztjeit, mert így kapnak egységes színhatárt.

Az elmondottakból is megérhető, hogy különösen a mai helyzetben nem lehet a keverés tartamát *külön határidőhöz kötni* azon a határidőn belül, amely az őrlet teljes befejezésére engedélyezve van. Nem is szólván arról, hogy a panasos tárgyává tett esetben az egyórai keverési időtartam betartása — minden egyébtől eltekintve — már azért is lehetetlen a legtöbb malomban, mert csak egy vagy két keverőgépe van és mert egyes lisztjellegek megkeverése is *több órát igényel*.

Mindezekből látható, hogy a keverés időtartamának, illetve határidejének előírása az őrletnek a szerszámokról való levételét követőleg nem lehetséges és az ilyen előírás be sem tartható. A jogszabály csupán az őrlet teljes befejezésének határidejét írja elő, azt azonban nem, hogy ezen határidőn belül a keverés mikor történjék és meddig tartson.

A hozzánk forduló malmoknak azt a tanácsot adtuk, hogy a sérelmes rendelkezést fellebbezzék meg, mert nem kétséges, hogy a felsőbb pénzügyi hatóságok ezt a teljesíthetetlen rendelkezést fel fogják oldani. Addig is azonban végezzék a keverést úgy és akképpen, amint az érvényes rendelet előírja s amint azt a helyzet megköveteli. Természetesen az őrlet befejezésére engedélyezett, vagy rendeltéleg megállapított határidő betartásával. Amennyiben a kivételes körülmények között ez a határidő nem volna elegendő, éljenek az 500/1942. P. M. sz. rendelet 51. §-ában meghatározott lehetőséggel és kérvényezzék a pénzügyigazgatóságtól a határidő szükség szerinti meghosszabbítását.

A budapesti tavaszi molnártovábbképző tanfolyam

A budapesti állami felsőipariskolában ebben az évben is megtartják a tavaszi molnártovábbképző tanfolyamot, amely húsvéttól pünkösdig tart.

A tanfolyamra elsősorban molnársegédeknek vesznek fel, akik mestervizsgára készülnek. Ha ilyenekkel nem telnek be a létszám, felvesznek másokat is, akik a malomiparban dolgoznak.

Bár a tanfolyam csak április vége felé indul meg, az iskola csak április 10-ig fogad el jelentkezőket. Ezért az érdeklődőknek ajánljuk, hogy mielőbb forduljanak az iskola igazgatóságához felvilágosításért. Levélcím: Állami felsőipariskola, Bpest, VIII., Népszínház-u. 8.

Megoldásra váró probléma

Mint a magyar molnártársadalom egyik tagja, bátor vagyok az alábbi rövid cikkben néhány szót emelni a megoldandó problémák egyike mellett. Már e lapban nemrég hangzott el ilyen irányú cikk, mint amilyen most az enyém lesz. Ehhez kapcsolódik most majd az én néhány sorom is.

Magyarország mint agrárállam a földművelés mellett elsősorban a fűszert a malomiparra kellene, hogy fektesse. De sajnos, ez ma nem így van. Nehéz helyzetben vagyunk a magyar malomipar. Számos becsületes malomnak kellett és kell az ajtóit bezárni, mert nem bírja a súlyos hónapok ráfizetéseit. A malomiparban a pangásnak (depresszió) a határozott jelei mutatkoznak. Az új őrle rendeletek elég nagy beruházásokat kívántak. A malomipari cikkek (selyem) 100 százalékos, vagy még ennél is nagyobb emelkedést értek el. A meghajtó erő a szén, fa duplája és viszont a vasművelési-díj csak 3.30 P. Nagy eltolódás, nagy aránytalanság. Mi, kismalmosok havi zárószámadása ha is mindig, de általában mindig mínusz. Nem csak az a kis forgatókánk, de még az alaptőkénk is egyre fogy.

Ez a legsúlyosabb baj. Ezen kell sürgősen segíteni. Emeljék fel a vámörleési díjat minimum 5 P-re. Ezt ne vegyék liberalista túlkapásnak az illetékesek. Mi csak a tisztességes megélhetés mellett szállunk sikra. Hígyjék el, hogy egy erős kapcsolat még erősebbé Kovácsolnának ezáltal.

Sinkovits Gyula
malomtulajdonos
Nógrádsáp.

**SZÍVÓGÁZMOTOROK
FA-, FASZÉN- ÉS
BARNASZÉN-
TÜZELÉSRE
DIESELMOTOROK
ÁTALAKÍTÁSA
MOTOR- ÉS GÉPGYÁR
ZOLNAY, MARTOS ÉS HERZ
BUDAPEST, XIV., ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-ÚTJA 87. SZ.**

**Tűzoltó
készülékre
van szüksége?**

Forduljon hozzánk!

TOTAL

rendszerű, ötféle anyaggal oltó tűzoltókészülékünk ismertetésével és árajánlattal készséggel szolgálunk:

LIGETI ÉS BIRO

BUDAPEST, V., ÁRPÁD-UTCA 10. TELEFON: 127-799

Sárospataki kovamalomkő

nyolc évtizede fogalomná vált a magyar molnárság körében.

Ilyet vegyen és várakozásában nem fog csalatkozni

Kapható minden méretben bármilyen őrle és darálási célokra.

Árajánlatot küld:

SÁROSPATAKI KOVAMALOMKŐGYÁR EGYLET

SÁRO SPATAK (ZEMPLEN MEGYE)

vagy a vezérképviselőt:

HOFER MŰSZAKI OLAJ ÉS VILAMOSSÁGI KFT.

BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 88. SZ.

K. Farkas-féle szabadalmazott

**rugalmas
malomcsőtisztító
készülék**

minden méretű csőhöz hozzá simul, sodrony széllel és nyél nélkül is. — Szállítja:

Kemény Manó, Budapest, V., Akadémia-u. 21

**PAPIR-
ZSÁK**

GARANTÁLTAN NÁTRONPAPÍRBÓLI
TALPAS ÉS SZELEPES KIVITELBEN!

Papírszákjainkat cégnyomással is szállítjuk.

Kérjen ajánlatot és próbaszágot!

**BATES PAPIRÁRU
IPARI R. T.**

Budapest, V., Alkotmány-u. 4.

TELEFON: 114-663

KARTAL TESTVÉREK MŰSZAKI KERESKEDŐK BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-U. 27.

Tel.: 118-053, 122-436. Sürg.: Kartalok Bpest

Ha jó akar, **DUFOUR** selvmet vegyen!

A Hutter és Lever Részvénytársaság szerepe a magyar növényolaj-gazdálkodásban

Lapunk 1941. évi augusztus hó 16-i számában „A Lever konszern vállalatait Németországban birodalmi felügyelet alá helyezték” cím alatt, továbbá lapunk 1941. évi szeptember 6-i számában „Növényolajgazdálkodásunkról” cím alatt megjelent cikkeinkben a magyarországi Hutter és Lever Rt. céggel is foglalkoztunk.

Időközben alkalmunk volt a Hutter és Lever cégnek növényolajgazdálkodásunkkal kapcsolatosan e cikkekből érintett tevékenységébe behatóbb betekintést szerezni és abból a közíró kötelességét tárgyalásunkkal meg kellett állapítanunk, hogy ezen cikk megírásánál helytelenül voltunk informálva és így ezen nagytekintélyű vállalat működésének elbírálásánál igen súlyos tévedésbe estünk.

Ennek folytán megállapítjuk, hogy fenti cikkekből foglalt tényállításaink a valóságnak meg nem felelnek, az azokból levont következtetések helytelenek, amit az alábbiakban regisztrálni erkölcsi kötelességünk tartunk, — nevezetesen:

1. A Hutter és Lever Rt. nem exozitúrája valamely angol vállalatnak, hanem már a cikk megírása idejében is a Rotterdamban székelő és jelenleg német hatósági felügyelet alatt álló konszern keretében tartozik, amelyben semminemű angol érdekeltség sincsen. A konszern német és hollandi érdekeltséget alkot, amelyben az Európa-szerző közismert aüssigi német Schicht nagyiparos család bírja a vezető szerepet.

2. A második világháború kitörése óta a Hutter és Levernél egyetlen angol tisztviselő sincsen. Az igazgatóság tagjai közül öt német — (ezek közül négyen a Schicht családhoz tartoznak, az ötödik pedig a Magyar-Német Egyesület németországi elnöke) és három magyar, amely utóbbiak a vállalatnak régi keresztény főtisztviselői. A vállalat annál kevésbé áll a liberális világszemlélet szolgálatában, mert nem árja tisztviselőinek számaránya már a cikk megjelenése idejében is lényegesen alatta volt a törvényes arányszámnak, ma pedig a fél százalékot sem éri el és azok is elbocsátás, ill. végelbánás alatt állanak.

3. Megállapítottuk, hogy a Hutter és Lever mintegy 10 évre visszamenőleg osztalékot nem transzferrált, nyereséget ki nem vitt, hanem a külföldről szállított és az ország gazdasága szempontjából nagy jelentőséggel bíró kopra, halzsír és egyéb nyersanyagokat nagyrészt hitelbe kapta. Az ilyképpen keletkezett sokszázezer fontot kitevő tartozását pedig nem utalta ki a külföldre, hanem a Magyar Nemzeti Bank engedélyével ezen fonttartozásait és pedig a magyar gazdaságra nézve igen előnyös fontkurzus mellett, alaptőkeemelés útján egyenlítette ki. Az ily módon kibocsátott 3, majd 4 millió, összesen tehát 7 millió pengő névértékű részvénye itt belföldön zárt letétben őriztetik és felette a Magyar Nemzeti Bank engedélyével a Rotterdamban székelő vállalat rendelkezik. A Hutter és Lever üzleti tevékenységének eredményét az ország iparának fejlesztése szempontjából nagyjelentőségű gyári építkezésekre, modernizálásra és beruházásokra fordította.

4. Megállapítottuk, hogy a lenmagkonstrukció 1929-ben kormányintézkedésre jött létre, amelynek

célja az volt, hogy a lenolaj import helyett az ország önellátását valósítsa meg, a lenolajgazdálkodás terén. Evégből a behozott külföldi lenmag részben lenolajjá dolgoztatott fel, részben nagykiterjedésű lenmagtermesztésre fordított. Az akciónak első sorban a termelő gazdaságok látták hasznát, mert a vállalatok vetőmag biztosítására, termelői előlegek nyújtására és fix átvételi árak fizetésére köteleztettek, úgyszintén a lenpogácsa tetemes hányadának kedvezményes áron való átadására is. Ezen akció folytán a fogyasztás olcsóbbá és megfelelőbbé vált, azonfelül az ország devizakészleteinek kiméltését is eredményezte.

A lebonyolítást a kormány által létesített „Olajmagértékesítő Szövetkezet”, mint az OKH tagja végezte, addig, amíg az olajmagvak kötelező termelését és lebonyolítását a Futurára nem bízták.

5. Megállapítottuk azt is, hogy a Hutter és Lever nem nyomta el a napraforgótermelést, hanem ellenkezőleg az az ő propagandája következtében lendült fel 1938-ban és ugyancsak akkor hatósági rendelkezések alapján és hatósági felügyelet mellett nyert az lebonyolítást.

A kopra és halzsír behozatalával és ezáltal a szappantermelés előmozdításával a vállalat a belföldi fogyasztásnak tett jó szolgálatot.

6. Végezetül megállapítottuk, hogy cikkeinkben említett választottbírói ítélet a cikk egyéb tartalmával semmi összefüggésben nincs, hanem mindössze egy reklámtechnikai kérdést döntött el.

Mindezekből azt a következtetést kell levonnunk, hogy cikkeinkben előadott tényállításaink és az azokból vont következtetések helytelenek, mert a Hutter és Lever Rt. működése mindenben megfelel a mai világszemléletnek és a vállalat a magyar nemzeti és gazdasági érdekeknek megfelelő értékes tevékenységet fejt ki.

Olasz rendszer a szőlőmag és a szőlőmagolaj ipari értékesítése terén

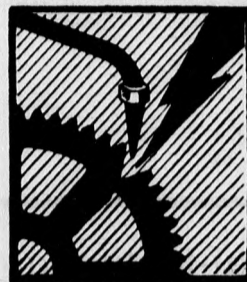
Olaszországban évente mintegy egymillió métermáza szőlőmagot dolgoznak fel olajjá. A kisebb üzemek 9-10% olajat sajtolnak ki, miközben a pogácsában még 5% olaj-marad vissza. A pogácsát magas hőértéke következtében tüzelőszernek használják (4.200 Kal/kg.) A nagyobb üzemek benzinnel, vagy szénkénnel vonják ki az olajat. A pogácsát ennél az eljárásnál is tüzelőszernek használják. A szőlőmagolajból ú. n. „főtt olajat” készítenek, amely a főtt lenolajat viszcositásban még felül is mulja. A szőlőmagolaj jódszáma 103,5-143,5 között váltakozik. Ez arra mutat, hogy a szőlőmag olaja a félig száradó olajok közé tartozik. Készítenek belőle stand-olajat, litográfia lakkokat, máz-alapanyagokat. Besűrítve gépkenőolajat, tehát a lenolaj pótlására is igen jól felhasználható. A feltűzött pogácsa hamuját kénsavval foszfor és kálitrágyává dolgozzák fel. Olaszországban a paradicsom magvát is felhasználják olajgyártásra.

Kálmán -
MEDICAGO
mindent öröl!

KÁLMÁN JÓZSEF

műszaki és gépkereskedő, Budapest, V., Kálmán-utca 14
Telefonszám: 114-006 és 117-189

Összes malomszükségleti cikkek megbízható beszerzési forrása

Speciális kazánrepedés-és maródás-hegesztések

Malomipari gépek, traktor- és autóhengerek, hengerfejek, főtengelyek stb. hegesztése

CSILLAGH és WOLF „Elektrohegesztő-Ipar”
BUDAPEST, XIII., HUBA-UTCA 5/A. TELEFON: 490-317

Lithophob
segít!

Régi vízkövet üzemkőben leszedi, új vízkő képződését megakadályozza!

1 kilogramm alapára 5 pengő

Ismerető ingyen! — Egyedárusító:

TOLNAI BÉLA ÉS TÁRSA
BUDAPEST, VI., HORN EDE-U. 20. TEL.: 12-15-62

ZSÁKKÖTŐZŐSINEG

66 cm hosszúságban felvágott, tífágu textilanyagból ismét kapható kilogrammonként P 3.40 volt árért, továbbá

selyemszitaszövetek

és mindenféle malomszükségleti cikk a legelőnyösebb napi árért kapható:

Salva műszaki cég. Tel.: 298-559
Budapest, V., Csanády-u. 5

RIV

gördülőcsapágyak

PIRKNER és ZETTNER

külföldi vezérképviseltek

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-UTCA 1.

Telefon: 186-894* Sürgőncím: Pírzett Budapest.

WOLFENER GÉPSZÍJ VILÁGHÍRŰ

Különleges célokra: „COSMOS” vagy „AERO” minőség
Budapest, IV., Karoly király-út 26.

A zár alá vett anyagkészletek legkisebb mennyiségének és bejelentésének módosítása

A m. kir. minisztérium újabb módosító rendeletet adott ki a zár alá vett anyagkészletek jegyzékéről. Az I—IX. csoportban felsorolt anyagkészletek jegyzéke a korábbi rendelkezésekkel szemben több változást hozott. Az 540/1942. M. E. számú rendelet hatályát veszti, a renDELETEHESZ csatolt I—IX. számú melléklettel együtt, amelynek helyébe az új rendelet hasonló számozású mellékletei lépnek. (1.220/1943. M. E. sz. B. K. 1943 márc. 5., 52. száma).

A zár alá helyezett cikkek közül a malomipart leginkább a következő anyagok érdeklik:

Sorszám, anyag és legkisebb zárolt mennyiség:
 3 gépöntvény és keresk. öntvény töredék 1 q
 8-9 ócskavas 1 q
 12/a horg. vaslemez hulladék 0.5 q
 14 vasforgács 1 q
 69 vörösréz-hulladékok 5 kg
 82/a forrasztó-ón 1 kg
 99/a csapágyfém 60%-nál magasabb óntart. 1 kg
 99/b csapágyfém 6-10% közötti óntartalommal 1 kg
 99/c csapágyfém 10%-nál alacsonyabb óntart. 1 kg
 253 gázolaj, Diesel-olaj, könnyű gépkénolaj 50 q
 254 kenőolaj 5 q
 255 hengerolaj 5 q
 351/a lenolaj 25 kg
 351/b kenderolaj 25 kg
 351/c egyéb szárado olajok 25 kg
 352 napraforgóolaj 50 kg
 352/a tökmagolaj 50 kg

352/b szójaolaj 50 kg
 352/d dohánymagolaj 50 kg
 352/e egyéb féliszárado olaj 50 kg
 352/f repceolaj 25 kg
 352/g egyéb nem szárado olaj 25 kg
 354 faggyú 5 kg
 437/d gépszij, a használatban levők kivételével minden mennyiségben
 473 használatlan gumi, vagy balata hajtószij és heveder minden mennyiségben
 72 sárgaréz ócskaanyagok hulladékok 5 kg.

Fenti rendelettel kapcsolatban kibocsátott 14.500/1943. Ip. M. számú rendelet értelmében azokat a cikkeket, amelyek a renDELETEHESZ mellékelt jegyzékben soroltak fel — feltéve, hogy a készlet a renDELETEHESZ megjelölt határt eléri, vagy meghaladja — ezentúl a m. kir. Ipari Anyaghivatalhoz (Budapest, II., Fő-ucca 68.) kell bejelenteni. Mégpedig a renDELETEHESZ VIII. számú mellékletében felsorolt anyagokat ezentúl is havonként, az I—VII. és a IX. számú mellékletben felsorolt anyagokat naptári negyedévenként, a március, június, szeptember és december hó utolsó napján meglevő állapot szerint a következő hó 7. napjáig.

A bejelentést a külön erre a célra szolgáló úrlapon négy példányban kell megtenni. Az úrlapot a kereskedelmi és iparkamaráknál lehet beszerezni. A rendelet március 5-én lépett hatályba.

Az olaj-textil-mályva, mint új olajnövény

Egy új olajnövényről számol be Csepinszki Béla uradalmi főintéző a *Köztelek* legutóbbi számában. A növényi olajsajtóipart a mezőgazdaság után az elsősorban érdekli ez a nálunk eddig még ismeretlen új olajnövény, azért azt az említett cikk nyomán az alábbiakban ismertetjük:

Mikor Lampe Ernő neves német növénynevelő kb. 7 évtizeddel ezelőtt a Mandzsuriából érkezett szójababszállítmány tisztítása után visszamaradó gyommagvakból kísérletképpen egy apró, fekete, olajtartalmú magot vetett el, nem sejtette még, hogy ezzel nálunk Európában egy olyan növényt indított útjára, amely a benne rejlő, azóta már felderített tulajdonságainál fogva, különösen a mai háborús gazdaságunkban, az átlagon felül jóval nagyobb jelentőségű.

A Közben „olaj-textil-mályva” névre keresztelt növény Németh Béla ny. gazdasági akadémiai tanár útján kísérleti termelésre Welsersheimb Zenó gróf tabi gazdaságába került. Azóta a gazdaság behatóan foglalkozik a növény termesztésével és gazdasági hasznosításával. A kérdés megoldása sikerült. A növényből nemcsak hőfőhő cellulózt nyertek, hanem olyan rostanyagot is, mely egyéb tulajdonságai mellett az eddig Indiából behozott jutát is pótolja. Magjából olajat ütöltek. Az olaj tulajdonságait alant ismertetjük.

A növény termése kat. holdanként 8—14 q mag, 30—35 q kóro. Ezidő szerint egyedüli hátrányos tu-

lajdonsága, hogy termése (a magja) nyitott tok. De pár évtizeddel ezelőtt a mák is nyitott tokú volt, ami azonban nem a mák termesztésének megszüntetését, hanem zárttokúvá való nemítését vonta maga után. Ez a nemítés az olaj-textil-mályvával kapcsolatosan is folyamatban van.

Mint említettük, az új olajnövény kat. holdanként 8—14 q olajosmagot, közepes számitással tehát 10 q olajosmagot ad. Ennek olajtartalma vegyvizsgáló-állomási megállapítás szerint 16.8%. A magból az uradalom egyszerű olajütővel q-ként 11 kg olajat nyert. Extrakció útján tehát legalább is q-ként 16 kg olajra lehet számítani, ami már tekintélyes eredmény.

Az olaj összetétele:

Színe: sötét aranyárga; szaga, ize kellemes.
 Fajsúlya: 15 C-fokon 0.924.
 Dermedési pont: 21 C-fok.
 Refrakció: 40 C-fokon 62.3.
 Savtartalom: 0.77% olajsavnak megfelelő.
 Elszappanosítási szám: 198.3.
 Jódszám (Hübl szerint): 131.2.
 Héhner-szám: 95.1.

Az olajnak jelentősége főképpen alacsony dermedési foka és kis savtartalma. Egyaránt alkalmas tehát szappangyártásra és étolajgyártásra.

Minden métermáza mag után 50 kg pogácsát nyertek. Ennek összetétele: víz 8.5%, hamu 6.0%, homok 0.9%, zsír 7.7%, fehérje 21.9% (emészthető ennek kb. 80%-a), rost 21.3%, nitrogénmentes vonatanyag 34.6%, keményítőérték kb. 45.

Ebből az elemzésből egyelőre annyit látunk, hogy az olajosmag kisajtolása tüzpörkölővel és kb. 500 atm. nyomású acélsajtóval történt s hogy a mag tisztítása sem volt valami mintaszerű. A magot nem is hajalták; valószínűleg nem is lehet, ha olyan apró, mint a leírás mondja.

A mag eséplése után visszamaradó tokokból kalapácsos darálással történő felaprózás után kb. 40 keményítőértékű takarmány nyerhető. Ezenkívül ad a növény kóroja 12% rostanyagot, tehát 30 q-ás kóroterméssel 360 kg légszáraz rostot. A hancs eltávolítása után kb. 20 q száraz, tiszta cellulóze marad. Azt hisszük, hogy ennyi éppen elegendő egy növénytől arra, hogy a közfigyelmet maga felé fordítsa és hogy fejlődését az olajsajtóipar állandó figyelemmel kísérje.

**MALOM FELVONÓH EVEDEREK
 SZÁLLÍTÓHEVEDEREK
 GÉPHAJTÓKÖTELEK**
 végtelenül szövegt
géphajtószijak
 pamutból és teveszőrből
 minden méretben és szélességben

HELLE ANTAL, cégtulajd.: SCHRENK MÁTYÁS
 HEVEDERSZÖVŐ-, KENDER- ÉS SODRONYKÖTÉLGYÁR
 Rákospalota, Bocskay-utca 124

Malomkövek,

minden őrlési célra termésköböl és önélesedő műkövek.

Darálók,

Rentábel kiöntőanyag

malomjártatok vízszintesen és függőlegesen dolgozó kövekkel.

Kalapácsrendszerű Botond és egyéb egyetemes őrlőgépek.

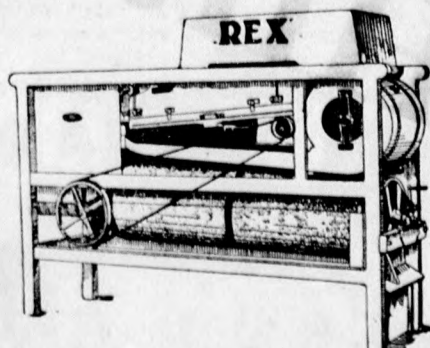
Malomgépek

síkszíták, daratisztítógépek, koptatók, hántológépek, stb.

Eredeti svájci Reiff Frank szitaselyem és az összes malomfelszerelési és műszaki cikkek.

Műszaki, Szerszám és Mezőgazdasági Gépkereskedelmi Rt.

ezelőtt Kann és Heller Rt.
 BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 62
 Telefon: 121-603.

Malmának jövedelmét fokozhatja, ha kevés befektetéssel beállítja a

„REX“

legújabb és legfőkélebbesebb

vetőmagtisztítógépet,

minden teljesítményre.

Árajánlattal készséggel szolgál:

GRAEPEL HUGÓ BETÉTI TÁRSASÁG

malomépítéset, gép- és rostalemezgyár, Budapest, X., Szilávy-utca 20-30. (Gergely-u. sarok)

LÁSZLÓ
MEDICAGO
 KALAPÁCSOS DARÁLÓ,
 ACEL TIPUS, MINDEN
 LŐERŐHOZ

REKORD
 SZAB. DERCEŐRLŐ ÉS KORPAKIŐRLŐGÉP
 Malomszükségleti
 cikkek előnyös árakon!
 KÉRJE ÁRJEGYZÉKÜNKT

LÁSZLÓ ÉS FIA
 MŰSZAKI ÉS GÉPKERESKEDŐK
 BUDAPEST V. ALKOTMÁNY U. 25.
 TELEFON: 11-84-31 11-77-52

Malomgépek:

Aspiratörök, Detasörök, Eureka, csiszolóköpenyes hámozógépek, dara- és dercetisztítógépek, mágneselek, nagyteljesítményű TRIÖRÖK, valamint triórát-huzatok és a malmokban szükséges mindegyik

műszaki cikkek

a legjobb minőségben raktárról azonnal szállíthatók:

Délvidéki Gépkereskedelmi és Műszaki Részvénytársaság
 Ujvidék — Tel. 23-35 és 25-46

PLANSICHTER KEFÉKET

gyárt békebeli minőségben és javít az

„Esbe” Első Erdélyi Kefegyár, BESZTERCE.
 10010

Papirzsák

KÖZVETLENUL A KÉSZÍTŐTŐL
 VALÓDI NÁTRONPAPÍRBÓL
 3—4 VAGY TÖBBRÉTŰ

50 KILOGRAMM LISZTHEZ
 VAGY EGYÉB ŐRLEMÉNYHEZ
 LEGELŐNYÖSEBB ÁRÉRT:

BUDAI PAPIRÜZEM
 BUDAPEST, VI, SZONDY-U. 15

TELEFONSZÁMOK: 121-402 ÉS 117-292

Csak röviden és halkan...

Nem kell nagy bölcsesség megállapítani azt, hogy a mozgás: élet, a mozdulatlan: halál. A mozdulat azonban már magában is munkatöltesítmény. A további attól függ, hogy mire használom a mozdulatot. Játékra, ami végeredményében, időköltetésnek, lehet hasznos is, tanulságos is, vagy pedig alkotómunkára, vagyis termelésre. „A munka tartja fenn a világot” — mondták már régen az okosok. Rendszerint olyanok, akik a munka nehezebb részét szívesen átengedték másoknak. Az ember-értékebecslésnél, észszerűen felfogva, úgy kellene lenni, hogy a munka teljesítmény — a teljesítmény hasznossága a közönségre nézve, csak ez lehet irányadó. Sajnos nem így van. Ujabbban ugyan valamelyes javulás észlelhető e tekintetben. Rájövünk lassan, hogy a termelő munka nem jelenthet egyben alsóbbrendűséget, nem lehet állandó alkú tárgya, idő, időszakok kihasználásának függvénye, semmittevők hasznosításának biztosan termő — tevényre. Mert éppen napjainkban, nagy, erős, hatalmas népek, munkájuk teljesítményére, annak hathatóságára alapozzák állami és gazdasági életüket, elérkezettnek látszik az alkotó munka megbecsülésének az ideje. Talán még csak a kezdet kezdetén vagyunk, talán még sok nehézséget kell leküzdeni, a törekvés eredményel kecsesget.

A termelő munkának két eleme van: egyik az izommunka, a másik az elmélet. A kettő annyira egy, hogy egyiket a másik nélkül még csak el sem képzelhetjük. Mégis van köztük — igaz, hogy ez csak mesterségesen beállított — különbség. A rendezett élet, akármely oldalról nézzük is, termelő-munka által teremtett gazdasági megalapozottságon — épül. Onnét indul, oda kell visszatérnie. Ha szemléletben akarjuk levetíteni az élet rendjének ezt a folyamatát, gondoljunk el egy mezőnyt, ahol a munka és az értelem versenyt futnak. Egyik sem kerülheti el a másikat. Mint ahogy a versenylovat sem előzheti meg a lovasa... Együtt kell, hogy célba érjenek. A munka: a ló, az értelmiség: a lovas. A lovas csak akkor előzheti meg a lovat, ha a fején keresztül lebukik róla. De ekkor már bajok vannak, nem érhetnek együtt célba. A ló elveszti az irányt, a lovas lesántul... A történelemben voltak már ilyen esetek egyes népek életében... (Sajnos mi is kaptunk kóstolót).

A versenylovat azonban nem lehet túlterhelni. Formában kell tartani, jól abrakolni. Bogancskőrön tartott, túlterhelt versenyparipa úgy-e hogy lehetetlen? És mégis... A múlt század és az utóbbi évtizedek megmutatták, hogy ez is lehetséges volt...

Nem ok nélkül kérdezte Ady Endre (koszorúzatlan) koszorús költőnk egy egyszerű versében: „Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?” Neki szabad volt. (Éppen elég moskot frecskeltek rá érte). Én nem kérdezem, hogy nekem szabad-e sírni. Mert ez az egy jogom van, ami elvitathatatlan, amit senki meg nem tilthat. (Csak a mindenható Szerk. urak, akik rendszerint, bár maguk is sírók, nem állhatják a — sírást).

Ne felejtjük el, hogy az élőtest sejtekből, az anyag, legyen az akár maga Kilimandzsáró, csak nagytömegével észlelhető apró szemecskékből van összetéve. A teremtés örök titka marad az, hogy: miért? Legyen úgy. Nem változtathatunk rajta. Csak egy kicsit kell megerőltetünk a fantáziánkat, ezt a berendezkedést átvihetjük, mint hasonlatot, az emberek társadalmára is. Itt is vannak rétegek egymás felett. Kiemelkedések: Kilimandzsárók, Csiborassók, Mont-blancok, vannak pocsolyák is, fertők. A kiemelkedésnek azonban — bármily szilárdnak látszanak — apró szemecskéik alkotják tömegét...

Joggal kérdezheted kedves olvasó: miért mondom én ezt itt „röviden és halkan”? Rátérek. Mikor 1939-ben megjelent a „kiörlési rendelet” 82-85%-ra és az iparfelügyelőkre bízta a rendelet az elbírálást, kanyarítottam egy cikket, nem röviden és nem halkan, hogy ez így nem jó. Mert míg egyrészt rákényszerít a rendelet a malmokra egy elfajulható versengést, másrészt az ország egyik legbevéltőbb intézményét, az iparfelügyeletet teszi ki lejárátásnak. Nincs szükség megkülönböztetésre kis- és nagymalmok között. A kismalmosok rendszerint visszaöntéssel dolgoznak, könnyebben kihozhatják a 85-öt. Sőt, annál is inkább, mert azok molnárok is, nem csak malmosok. Ez a cikkem papirkosárba került. Hogy a versenygés csakugyan elfajult, azt nem kell külön bizonyítani. A M. M. L. azóta megjelent számai élénken dokumentálják az állandó panaszkokban. Az 1942 június 27-iki számában pedig azt olvasom: „az egész primitív vízimalmoknál sorban állnak az őstermelők, mert ezek a malmok szép fehér lisztet és jó lapértékű korpát tudnak adni a behozott búzáért.” Én a gyanúsítást kikapcsolom ebből a mondatból. Elhiszem, úgy ahogy van. Sőt, el is várom azoktól a kis primitív vízimalmároktól, hogy így legyen. Nem a golya költötte azokat. Annál is inkább, mert egy alföldi kismalmos jóemberem állandóan azon panaszkodik, hogy állandóan baja van azért, mert egyszerű kis malmával (egy francia kőjárt-Radiálszita) szebb lisztet ad, mint a nagymalmok. Tehát megtörténhet az is, hogy a szakértelmet bűntetik...

Menjünk beljebb. Egy pestvidéki jóemberem, kitűnő kis molnár ugyanezt panasolja. A községében nagyrészt kisházas kertés családok laknak. A család fő Pestre jár munkákra. Ezek rendszerint tartanak borimiféléket, malacokat, tehát hízolnak. Buzát vetnek, megöröltették, hogy a korpát hízalásra és baromfinak felhasználják. E mellett jó lisztvévők is voltak, takarmányféléknek is biztos, jófízető vásárlói. Erre alapozva, szépen boldogult. A sorozatos rendeletek következtében az az állapot megszűnt. Nem vehet erszényéhez mérten 20-25 mázsa búzát vagy rozst, amit aztán megörölve — elsőkézből olesóiban adjon üzletfeleinek. Tavaly beutalásosságot kért a Hombártól. Megkapta. Befizetett 3 vagón rozst árát előre. Három hónapot várt a rozsról, mikor megörölték

három hónap kellett ahhoz, hogy a kész lisztet leszállíthatta. Az időre lemondott a kegyesen juttatott előnyökről.

Később aztán — a kukorica-csírátlanítás kötelező-tételével — még a gazdáktól kapott darálás is elmarad. A munkásaladok — mert nem juthatnak takarmányhoz — nem hízalhatnak. Szaporítják e tekintetben az ellátatlanok tömegét.

Beszélgettem egy hozzáértő úrral, plajbással kimutatta nekem papiroson, hogy ha a csírát sertésen át értékesítjük, több zsír származik belőle, kevesebb költséggel és rövidebb úton, mint olaj, eltekintve attól, hogy a sertésen át nyert zsiradék mégis csak más, mint az olaj. Ha ez így van, akkor mégis csak szabadjon megkérdeznünk: miért a nagyhűhő semmiért? Hiszen ezek a kismolnárok voltak, lesznek mindenkor annyira megbízhatók, mint a szatócsok. Persze, jó puha zsöllyéből könnyű azt mondani: „ha tehát egy iparos akár szerzsáma és berendezés folytán a háborús kényszer-követelményeknek nem tud megfelelni, álljon félre és ne vindikáljon több jogot és előnyt magának, mint a nagy tőkebefektetéssel, drágább üzemköltséggel, de a követelményeket betartani tudó nagyobb vállalat.” Nem vette észre az illusztris cikkíró, hogy az előbb reprodukált kitétele — miszerint a primitív malmok előtt sorban állnak az őstermelők öröklöttek — hogy a kettő között ellentmondás van?

Én megtudnám nyugtatni aki kételkedik, hogy azok a kismalmok, bármennyire primitívek, igenis tudnának teljesíteni minden követelményt — az egy kukorica-csírátlanítást kivéve, ha rábízunk a dolgot. Mert nem akarnak félreállni. Élni akarnak. Több katonára kikerül közülük, mint a nagyok közül. Adót is — aránylag — többet fizetnek, mert nem R. T. K. És végül: vajjon kinek van vagy lehet abból haszna, ha ezektől a kis üzemelektől elvonják a kisfogyasztók — elsőkéz — kiszolgáltatásának a lehetőségét a szatócsok, tehát a második kéz javára?

Ugyálszik a lovas elkerülte a — lovat...

Egy halk sóhajt hallottam egy elévült méltóságos úrtól, aki negyven és még egynehány évekig szolgált a molnárérdékeket: „vajjon hova lett a Zsindelyek, a Szmertnikék egyszerű hozzáértése, a kismolnárok iránti emberséges megértő jóakarata? Én sajnos, ezt nem tudhatom.

Öreglegény.

A gőzturbinákról

Levél a szerkesztőhöz.

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

A szaklap egyik legutóbbi szerkesztői üzenetek rovatában megjelent üzenethez méltóztassék megengedni, hogy kartársaim érdekében hozzászólhassak. Egyben előrebocsátom, hogy bármilyen szakkérdésben, vonatkozzék az gőzturbinára, gőzgépekre, szívógázmotorra, Diesel-motorra, vagy villamosgépekre, mindenkor szívesen állok igen tisztelt Szerkesztő úr és kartársaim rendelkezésére és szolgálak felvilágosítással.

I. A Laval gőzturbinája.

Ez két részből áll. Az álló részen a Laval-féle fűvöcsövekben teljes expanzió van, a nyomás esőken és emellett a gőz sebessége növekszik. A futókerék az ellennyomásnak megfelelő kisnyomású térben fut. A lapát kerekeiben nyomásváltozás nincs, hanem a nagy sebességgel ráérkező gőz sebessége a lapátközökben lecsökken, sebességi energiáját átadja és kis sebességgel ömlik ki. Ez 200 mm átmérőnél 20.000 fordulatot ad, és ezért csak nagy turbinák indító segédolaj-szivattyú meghajtására használják.

II. A Curtis turbina.

Ezt sem használják az európai kontinensen fő-turbinának, hanem csoportszivattyúk és turbószivattyúk, tehát segédgépek meghajtására.

III. A Zoelley gőzturbinája.

A Zoelley gőzturbinája mint üzemi turbina van nálunk elterjedve. Ez nyomáselőtű turbina, több nyomásfokozattal. Az expanzió egy-egy fokban az állókerék lapátközökében megy végbe és a futókerékben hasznosítjuk az így nyert sebességet. Szabályozása olajnyomású Servo-motorral történik. Ezeknél a fő-turbináknál kb. ezerszeres expanzió érhető el, amivel szember dugattyús-gőzgépnél csak 25-30-szoros.

IV. Vegyes akciós turbina.

A Bergmann-féle gőzturbinája Curtis-kerékkel kezdődik és Zoelley-fokkal folytatódik.

V. Parsons-féle gőzturbinája.

Ez egy reakciós turbina s abban különbözik a többitől, hogy ennél a szabályozást gőz Servo-motor végzi.

VI. Vegyes akciós-reakciós gőzturbinák.

Ilyen a brünni gőzturbinája, amelynél Zoelley-fok után Parsons-rész következik. Továbbá a Brown-Bovery gőzturbinája; ennél előbb Curtis kerék, majd Parsons-rész. Hasonló a Melms-Pfenninger-féle gőzturbinája is. Mindkettőnél olajnyomású Servo-motor végzi a szabályozást. Ezek dolgozhatnak kondenzátorral, vagy ellennyomással. Gőzfogyasztásuk Le-óránként 2,5 kg., míg dugattyús szelepes gőzgép 5-6 kg gőz fogyaszt Le-óránként.

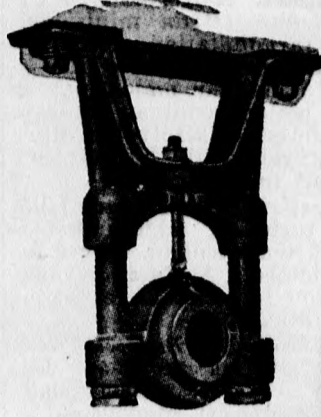
Malom meghajtására nem való, már gyors forgása következtében sem. De turbogenerátorokat hajtani vele, vagyis villamosáram termelésére használják.

Kiss László főgépész

Budafok,

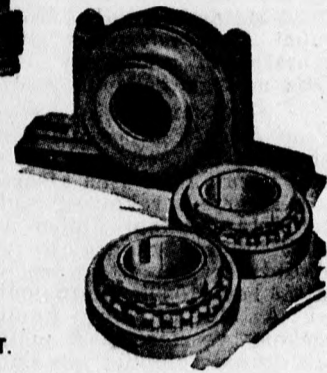
Szesz-, Élesztő-, Likőr- és Rumgyár

SKF KOZLÖMÜELEMÉK beépítése

az erőszükségletet csökkentik, nagy fordulatszámot alkalmazhatóak lehetnek, a kondányog és a kemény munka legnagyobb részét megtekerik. Az órákban szorítóhélyes gördülő csapágyak gyorsan szerelhetők, rendkívül teherbírók, nem melegsznek, felügyeletet, javítást nem igényelnek, tehát üzemi.

gazdaságos és üzembiztos

Korábban és gazdaságosan tervezünk és telepítünk közlömüveket és malomipari munkagépeket (hengerek, kőjárt, szita, daráló, felváló, stb.). Képzett szakmunkások és szerelők a tervezést és kivitelezést a leggyorsabban végzik el. Katalógusokat, ismereteket az érdeklődőknek rendelkezésére bocsátunk, terveket, költségvetéseket díjtalanul készítünk.

SKF

SVÉD GÖLYÖCSAPÁGY R.-T.
BUDAPEST, IX. ÜLLŐ-UT 55.

ZSÁKOK

85 kg-os lisztes- és gabonaszákot legolcsóbban kölcsönöz, elad. 50 kg-os liszteszák, négyrétű nátronpapírból, AOK felárral együtt, új 55 fillér, egyszerhasznált 44 fillér. Öskeresztény cég! **SZELEI MIHALY** új és használt zsák-, ponyva- zsinagruanyagkereskedés BUDAPEST, IX, SZVETENAY-UTCA 13. TELEFON: 330-772

Német Molnáriskola Dippoldiswalde-Sa.

Városi felsőbb szakiskola. Molnárok számára 3 félév. malomépítők részére 4 félév. Vizgák állami ellenőrzés mellett. Felügyelet alatt próbamalom és laboratórium. Tanrend díjmentes

KENDER- ÉS LEN-KIKÉSZÍTŐ GÉPEK

Törőgépek. — Tlológépek. — Kócrázógépek a legmodernebb kivitelben. Bármily nagyságban.

ORENSTEIN ÉS KOPPEL magyar i.-i. BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31. SZÁM

JÖL ESİK A PIPA MERT OROSZLÁNÁSZITA

Az OROSZLÁN védjegyű szitaselymek magyarországi vezérképviselete:

Roseth György

Budapest, V., Katona József-utca 27. szám A Magyar Molnár Lapja szerkesztőségének új helyiségével szemben

Kívánatra szívesen megküldöm

új árjegyzékemet

olcsó áráimmal

H I R E K

— **Legfelsőbb kitüntetés.** A Kormányzó Ur Öfömlétsége dr. Tillmann István miniszteri tanácsost értékes és fáradhatatlan szolgálataért legfelsőbb elismerésével tüntette ki. — Dr. Tillmann Istvánt a magyar malomipar a pénzügyminisztérium malomosztályán hosszú évek óta kifejtett működéséből kifolyólag általánosan ismeri és nagyrabecsüli. Kitüntetését általános örömet okozott iparágunkban.

— **Esküvő.** Sáfár Erzsike és Petrik Gyula f. hó 6-án délután 3 órakor tartották esküvőjüket a garamkövesdi róm. kat. templomban, fényes és előkelő közönség jelenlétében. A fiatal párnak és örömszülőknök ezúton fejezzük ki legőszintűbb szerencsekívánatainkat.

— **Malomközgyűlés.** Az Első Budapesti Gözmalmi Részvénytársaság 1943 március 18-án, déli 12 órakor V., gróf Tisza István-u. 2. szám alatt tartja mérlegmegállapító rendes évi közgyűlését.

— **Gyászír.** Mint részvétellel értesülünk, Wind Károly kaposvári főmolnár, molnármeister, f. hó 5-én, életének 40. évében elhalálozott. Hült porait f. hó 7-én kísérete gyászoló családja és a kiterjedt rokonság, valamint a kaposvári molnártársadalom utolsó útjára, a kaposvári keleti temető ravatalozójából. Az elhunyt lelkiudvéért tartott gyászmisét f. hó 8-án mutatták be a Hősök templomában a Mindenhatónak. Az elhunyt korai halála a malomiparnak érzékeny vesztesége. A mélyen sújtott családnak ezúton fejezzük ki őszinte részvétünket.

— **A malomipar helyzete a Pesti Hazai Első Takarékpénztár jelentésében.** A Pesti Hazai Takarékpénztár legutóbbi közgyűlésén felolvasott évi jelentés foglalkozik az intézet ellenőrzése alá tartozó malmok helyzetével is. Megállapítja a jelentés, hogy az Első Békéscsabai, Miskolci és Debreceni István Gözmalom Rt. malmainak foglalkoztatottsága a gyengébb terméseredmény következtében kevéssé volt kielégítő. Hogy a malmok mérlegei mégis megfelelőek voltak, az annak köszönhető, hogy a melléküzemek és a tárházak megfelelő eredménytel dolgoztak.

— **Megszűnik a korpakiutalás április 1-én.** A közellátásügyi miniszter tavaly augusztusban az 50. kat. holdon alóli gazdaságok, valamint a földnélküli állattartók korpakiutalásának lebonyolításával az alispánokat és polgármestereket bízta meg.

Egyúttal megállapította azt a korpmennyiséget, melynek keretében a juttatások eszközölhetők. Mivel azonban a kiutalások egy részét az érdekeltek nem vették igénybe, a közellátásügyi miniszter körrendeletben intézkedett, hogy azok a korpmennyiségek, amelyekért az érdekeltek f. é. január végéig nem jelentkeztek, hatályukat veszítették. Az ilyen korpakiutalásokról adott rendelkezéseket a Magyar Mezőgazdák Szövetsége a malmoktól azonnal bevonni köteles. Tekintettel a nagy korpahiányra, a csekély készletekből az 50 kat. holdon alóli, valamint a földnélküli állattartók március 31-ig csak egészen kis mennyiséget kaphatnak. Április 1-től kezdve pedig sertések részére teljesen megszűnik a korpakiutalás.

— **A magyar mezőgazdaság helyzetéről** tartott érdekes előadást az OMGE legutóbbi ülésén dr. Mutschenbacher Emil igazgató. A mezőgazdák beszolgáltatási köteletségének ismeretével kapcsolatban megállapította, hogy az ország mezőgazdaságilag megművelt területei — Bácska és Barany megye visszaesett területével együtt — 142 millió aranykorona kataszteri tiszta jövedelemre becsülhetők, amiből kiszámítható, hogy kataszteri holdanként 10.40 aranykorona az átlag. Ebből viszont az következik, hogy a beszolgáltatandó kenyérgabona mennyisége 14.2 millió métermázsát tesz ki. Szerinte ilyen mennyiségű kenyérgabonára az országnak nincs is szüksége. Az ország lakosságának csak 40%-át lehet ellátatlannak tekinteni, mert a lakosság többi része a mezőgazdaságból él. Minthogy — így folytatta előadását dr. Mutschenbacher Emil — az ellátatlan lakosság kenyérgabonaszükséglete évi 8 millió q-ra becsülhető, a fentemlített mennyiség beszolgáltatása esetén több mint 6 millió métermázsá fölé maradna fenn.

— **Cukorrépa mint kenyérpótló.** Franciaországban is igen megnehezültek a háború következtében a közellátásügyi viszonyok. Az eddig elhanyagolt vagy figyelembe sem vett nyersanyagokra immár a legnagyobb gondot fordítják. Egyik francia mezőgazdasági akadémián kész tervet mutattak be a cukorrépa kenyérsütés céljára való felhasználásáról. A terv szerint a búza a mostani 98% helyett csak 83-85%-ig volna kiőrölendő s az így nyerendő korpa helyébe a liszthez cukorrépa-pépet kevernének. Állítólag ez a keverék kitűnő ízű, szép fehér tésztát ad, melynek tápértéke sokkal nagyobb, mint a 98%-os kiőrölésű lisztből készült kenyéré. Azonkívül a kivont korpa takarmányozási célra marad meg.

A gabonavilágpiac helyzete

Szinte érthetetlennek tűnik fel mindenki előtt, hogy dacára azoknak az óriási búzakészleteknek, amelyek Amerikában fel vannak halmozva s melyeknek elhelyezhetetlen voltáról annyi statisztikai kimutatás és lapközlemény állandóan beszél, a búzárok az amerikai tőzsdéken egyre növekedő tendenciát mutatnak.

Másként fest azonban a helyzet, ha tudjuk, hogy — bár a felhalmozott készletek az USA kétévi szükségletét bőven fedezik — az USA kormánya a búzakészletek legnagyobb részét megvásárolta s így azok gyakorlatilag a forgalom számára hozzáférhetetlenek. A szabad piacon csak aránylag kis tételek forognak és az állandóan túlsúlyban levő kereslet következtében a búzárok folytonosan emelkednek. Nem emelkedhetnek azonban a lisztárak, amelyek az 1942 szeptember 30-i állapot szerint rögzítettek, aminek következtében a búza- és lisztár között — utóbbi hátrányára — aránytalanság áll fenn. Természetesen ez az állapot cseppet sem ösztönzi a malomipart arra, hogy a szabad piacon őrlési célokra búzát vásároljon. Ennek viszont az a hatása, hogy a lisztkészletek erősen fogynak és némelyek már liszt- és kenyérhányról beszélnek.

Eddig nem találtak rá módot, hogy ezen az áldatlan állapoton segítsenek, mert a lisztárak felemelése szükségképpen együtt járna a kenyér drágulásával, amit azonban a kormány minden körülmények között el akar kerülni.

Másrészt az állami készletek felszabadítása olyan erős ellenzésbe ütközik a farmerblokk részéről, amit egyelőre nem tudnak áthidalni. Így valószínűleg nem marad más kiút, mint a búza- és lisztárak egyenlőbe hozására a malmoknak egyenérték-megtérítést kiutalni, ami természetesen végeredményben az adózók pénzéből történhetné.

Szerkesztői üzenetek

Dunántúli előfizető. Nem tehetünk eleget annak a kívánságnak, hogy akciót indítsunk a malmok vámörlési gabonátárolásának betiltására. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a vámörlési gabonátárolás a malomiparnak egy olyan hasznos és nélkülözhetetlen melléktevékenysége, amelyet a malomipar ószi idők óta gyakorol és amelynek elvesztése a malomiparnak kimondhatatlan károkat okozna. De kárt okozna a vámöröltető gazdaközönségnek is, amelynek nagy gondokat vett le vállairól a malom, amikor elfogadta tárolásra azt a gabonát, amelyet a termelő a saját és cselédsége szükségletének fedezésére szánt s amelyet ő maga hely hiányában nem tudott megfelelően tárolni. Az sem állja meg helyét, hogy a malomnak a mostani időkben úgy sincs semmi haszna a tárolásból. Először is nem szabad ezt a dolgot a pilanatnyi haszon szempontjából megítélni. Lesz még békevilág is, amikor majd jól esnek a betárolás. Másrészt hálátlanság volna a malom részéről régi vámöröltetőjével és betárolójával szemben, ha most, amikor a termelőnek esetleg a legnagyobb szüksége volna erre, a betárolást azon a címen tagadná meg régi megszokott malma, hogy abból pillanatnyilag semmi haszna sincs. Bár ez sem állja meg a helyét, mert az idén is sok malom látta hasznát a betárolásnak abból kifolyólag, hogy a betárolt gabonát csereörlés céljára felhasználhatta s így őrlését és üzemét akadálytalanul folytathatta. Az sem ok a tárolás betiltására, hogy Ön — megfelelő raktárak hiányában — nincs abban a helyzetben, hogy tárolást vállalhasson, míg versenytársai kihasználják a tárolási lehetőségeket s ezzel Önnek kellemetlen versenyt okoznak. Ez a felfogás nagyon hasonlít a liberális világbeli molnártelfogáshoz, melynek az volt a jelszava, hogy: „Az nem baj, ha neken nincs őrlesem, csak a másíknak se legyen!” A légitámadás veszélye is csak hajánál fogva előráncigált érv. Utalunk Németországra, ahol nagyobb a légivesztés, mint nálunk s ahol mégis minden malom annyi gabonát és lisztet köteles tárolni, mint amennyi teljes háromhavi forgalmának megfelel. Ha pedig ennél több férőhelye van, azt az állam veszi igénybe tárolásra.

B. K., Csikmegye. Molnárjának van igazsága. A jelenlegi magas kiőrlés mellett még inkább érvényesül az az igazság, hogy egy liszt, amelyet a héjtól különválasztva őrölnek ki, a keverés után mindig szebb és világosabb lesz, mintha a kettőt együtt zúzzák, dörzsölik és gyömöszölik. Általános szabály az is, hogy mindazt az anyagot, ami a lisztet szennyeztette, szűrőkészí, el kell távolítani a gabonából. Ezeknek a szabályoknak betartása nem okozhat hiányt a kiőrlési százalékban. Ellenben arra ügyelni kell, hogy a hámozógép ne csináljon tört szemeket és ne hegyezzen túlságosan. A triórnel pedig ne menjenek fél- és törtszemek veszendőbe.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
DR. KARÁCSON JENŐ

Merkantílnyomda (Felelős vezető: Horváth Ferenc), Budapest, VIII., Vajda Hunyad-utca 43. szám

Kombinált
hengercsiszoló
és
rovátkológép
teljesen új
eladó

Megtekinthető
BARNA LÁSZLÓ okl. gm.
Budapest, V., Báthory-u. 9. üzletében

NÁTRON
PAPIRZSÁK

minden méretben, 1-2-3-4-5 és többretű
minden örleményhez, hüvelyeshez.

Közvetlenül szállítja a

PAPIR- ÉS PAPIRZSÁKÜZEM

BUDAPEST, III., ÁRPÁD FEJEDELEM-ÚTJA 47
TELEFON: 163-033 ÉS 293-075

50 kg.-os

3-rétű liszteszsák 45 fillér

Külföldi nátronpapírból erősebb 49.5 fillér

minden új felárral együtt.

500 darabig igénylés nélkül
raktárról szállítható!

MAGYAR LAJOS

GÉPSZIJ- ÉS MŰSZAKI BÓRÁRUGYÁR
R É S Z V É N Y T Á R S A S Á G

Budapest, V., Katona József-utca 9-11
Telefon: 113-703 és 120-262

GYÁRT:

bőr-hajtósíjokat, műszaki bőrárúkat, textil-
technikai bőrárúkat legjobb minőségben,
elsőrendű kiviteiben — Szakszerű tanács-
adás minden szíjtechnikai kérdésben.

Triumphflex-gépszij
a modern gépi üzem
legjobb hajtósíjja

SCHINDLER-FÉLE EREDETI SVAJCI
SZITASELYEM

GARANTÁLT VÉDJEGY

A LEGJOBB!

Mindenkor friss minőségben szállítja:

Színes szálak a szélekben

KEMÉNY MANÓ

műszaki üzlete, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám